

**ESPURNES
BARROQUES**

MÚSICA I
EXPERIÈNCIES
AL TERRITORI
BARROC

Perles del seicento

RAQUEL ANDUEZA i
LA GALANÍA

Diumenge 11 de maig de 2025, 18h.

Sant Miquel de **Castelltallat**
SANT MATEU DE BAGES

Valora'ns

LA TEVA OPINIÓ ENS AJUDA A MILLORAR

Escaneja aquest codi QR
i valora els concerts
d'Espurnes Barroques!

Fes-te amic i consulta la resta de
programació d'Espurnes Barroques!

www.espurnesbarroques.cat

Programa

Anònim

La Ausència

De mis tormentos y enojos

Enrico Radesca (1570-1625)

Si vos pretendéis quererme

Francesco Cavalli (1606-1676)

Vieni in questo seno

Anònim

Xacona

Tarantella

Arrojome las naranjicas

Vuestros ojos

Una batalla de amor

Folías

Jean-Baptiste Lully (1632-1687)

Sé que me muero de amor

Marc-Antoine Charpentier (1643-1704)

Sans frayeur dans ce bois

Joseph Chabanceau de la Barre (1633-1678)

Si c'est un bien que l'espérance

Anònim

Pasacalles

Esta noche soñé un sueño

Durada musical aproximada: 75'

Notes al programa

ELS ORÍGENS DE LA CANÇÓ POPULAR

La recuperació de la mal anomenada “música antiga” (terme massa ampli per incloure-hi l'Edat Mitjana, el Renaixement i el primer Barroc) ha prioritzat les peces per a formats de gran envergadura, com ara la música sacra, la pertanyent a grans solemnitats o l'òpera dels orígens del gènere. Però, per fortuna, les melodies populars comencen a ocupar un lloc propi en les recerques musicològiques o en la tria de repertoris de músics integrals, que aglutinen interès acadèmic i voluntat de connexió amb el públic del segle XXI. En aquest sentit, és indubtable que la soprano navarresa Raquel Andueza ocupa un lloc preeminent en la difusió d'aquelles peces, sovint anònimes, i que permeten ajudar-nos a configurar rics panorames culturals amb l'exhumació de patrimonis musicals de segles pretèrits. En el cas que ens ocupa, peces del segle XVII procedents de Castella, d'Itàlia i de França. D'algunes peces sí que ens n'ha arribat l'autoria, com és el cas d'Enrico Radesca (1570-1625), autor de “Si vos pretendéis quererme” o de Joseph Chabanceau de la Barre (1633-1678), organista de Notre-Dame de París i que va ser un dels màxims exponents de l'*air de cour*, un tipus de melodia de caire popular habitual a la cort francesa de Lluís XIII i a la què s'adscriu “Si c'est un bien que l'espérance”.

Moltes d'aquestes petites (pel que fa al format) grans composicions (atesa la seva qualitat) procedeixen de col·leccions en forma de plec dispersos arreu d'Europa (o guardats en polsosos arxius) i que una minuciosa tasca de recuperació —i en alguns casos de reconstrucció— ha permès que surtin a la llum. Peces com “Arrojome las naranjicas” o “Una batalla de amor”, per exemple, han estat reconstruïdes pel musicòleg Álvaro Torrente, mentre que “Vuestros ojos” es presenta en aquest concert pràcticament tal com apareix a la font original. Algunes d'aquestes obres són adaptacions o versions de partitures anteriors, com per exemple “La ausencia”, la melodia de la qual parteix de la portuguesa “No traigáis borceguís pretos” i que seria molt popular a la península ibèrica del segle XVII.

El repertori escollit per Raquel Andueza i el conjunt La Galanía (format per instruments de percussió, violí, arpa i tiorba) demostra la forta influència de la música castellana a països veïns com ara França o Itàlia, però també la importació a terres espanyoles d'aires forans, que fins i tot incloïen Anglaterra.

Una França en permanents conflictes bèl·lics amb Castella, un sud d'Itàlia que pertanyia a la corona espanyola i una Anglaterra pagana, a ulls de Castella, per haver abraçat la causa protestant amb la reforma anglicana. Greuge a Castella després que el monarca anglès Enric VIII s'hagués divorciat de Caterina d'Aragó, filla dels Reis Catòlics. I amb tot, la fascinació estètica cap a la "pérfida Albión" era un fet.

Amor, gelosia, passió i mort es donen la mà en la temàtica d'aquestes composicions, obertes a improvisacions vocals i/o instrumentals, i que farien les delícies dels oients de fa quatre segles, artífexs sens dubte de la seva difusió fora de les fronteres d'origen.

Més enllà del terreny de la cançó, també trobem els aires dansables com ara la tarantel·la (procedent del sud d'Itàlia), o el grup que formen la xacona, la *passacaglia* i les *folías*, totes tres a mode de tema amb variacions. Juntament amb la *seguidilla*, la sarabanda (prohibida a Castella el 1583) o la *jácara*, aquest aires formarien part dels balls cortesans del barroc dels Habsburg durant el anys que regnaren a Espanya; és a dir, des de l'inici del reialme de Carles I (1518) i fins a la mort de Carles II (1700), passant per Felip II, Felip III i Felip IV.

És significativa, en aquest programa, la presència de tres compositors crucials per entendre l'origen i el desenvolupament de l'òpera en el període barroc francès. En primer lloc, Francesco Cavalli (1602-1676), deixeble de Monteverdi i que va ser convidat pel cardenal Mazarino a París per presentar-hi *Ercole amante*. L'antiitalianisme de la França del segle XVII va impedir que quallés l'òpera del país veí, cosa que va donar pas a una forma autòctona, la *tragédie lyrique*, de la què Jean-Baptiste Lully (1632-1687) seria el principal artífex tot i que, paradoxalment, era d'origen italià. El monopoli gairebé mafiós que Lully va mantenir sota el beneplàcit de Lluís XIV va impossibilitar que d'altres compositors col·legues seus poguessin escriure òpera. La mort del músic florentí, però, va permetre el sorgiment d'una nova generació d'operistes, entre els què cal comptar Marc-Antoine Charpentier (1643-1704). Tots tres autors van prodigar-se també en el terreny de la cançó, fins i tot en alguns casos amb llengües alienes a la pròpia o d'adopció, com és el cas de Lully i "Sé que me muero de amor".

Jaume Radigales

Crític musical i professor de la Universitat Ramon Llull

Textos

LA AUSENÇIA

No partáis mi dulce vida
Ni aquí sola me dejéis,
Vos que el alma mía tenéis
Con mil llamas encendida.
Cómo podré yo sufrir
Que lexos de mí viváis,
Vox que la lux priváis
De mis ojos sin morir.
No mereçe esta mía fe
Estar de vos apartada,
Pues mi libertad amada
Por vos mi vida dexé.
Lloraré yo vuestra ausençia
Desdichada y muy penosa,
Sola viuda y congoxosa
Por no veros de presençia.
Quedaré, mas será firme
Más que peña mi affición,
Llevad vos mi coraçón
Pues yo no puedo partirme.

DE MIS TORMENTOS Y ENOJOS

De mis tormentos y enojos
ganados con fe y pasión,
la culpa tiene en los ojos
y la pena en el corazón.
Si dentro de un falso pecho
se encubre el engaño y mal,
qué culpa tiene el leal
de lo que el traidor ha hecho.
Ellos fueron causadores
de tantos desasosiegos,
que pues han sido traidores
que sean con llorar ciegos.

VIENI IN QUESTO SENO

*Vieni, vieni in / questo seno
che sereno / già t'accolse entro il suo latte.
Le sue, caro, mamme intatte
se già manna a te stillaro,
da quei fini / lor rubini,
vo' ch'ambrosia or / ti zampillino.*

*Si tranquillino,
mio placato e bel Polluce,
le mie sorti alla tua luce.*

SI VOS PRETENDÉIS QUERERME

Si vos pretendéis quererme,
quereros he siempre yo,
y si no, no, no, no, no.

Querer bien y ser querido
es un bien muy celebrado,
como amar sin ser amado
qu'es un muy triste partido.
Si el amor que os he tenido
me mostráis, contento estoy,
y si no, no, no, no, no.

Padecer sin esperar
ningún amante lo quiera
pues con bien que se espera
un dolor se ha de pasar.
Si en Amor pensáis pagar,
quereros he siempre yo
y si no, no, no, no, no.

La primera vez que os vi
señora, si os acordáis,
muy favorecido fui
de aquello que me negáis.
Quereros he si me dais
lo que allí se me mostró,
y si no, no, no, no, no.

VEN A MI SENO

Ven, ven a / mi seno
que sereno / ya te acogió en su leche.
Sus pechos intactos, querido,
ya destilaron maná para ti,
esos finos / rubies suyos
quiero que ahora / destilen ambrosía.

Que se tranquilice
mi Polux, calmado y bello,
mi suerte con tu luz.

TARANTELLA SICILIANA

*Stu pettu è fattu Cimbalo d'Amuri
Tasti li sensi mobili e accorti.*

*Cordi li chianti, sospiri e duluri
Rosa è lu Cori miu feritu à morti.*

*Strali è lu ferru, chiai sò li miei arduri
Marteddu è lu pensieri, e la mia sorti.*

*Mastra è la Donna mia, ch'à tutti l'huri
Cantando canta leta la mia morti.*

*Allu Mari mi portati
se voleti che mi sanati
Allu Mari, alla via
Così m'ama la Donna mia*

ARROJOME LAS NARANJICAS

Arrojome las naranjicas
con los ramos del verde azahar,
arrojómelas y arrojéselas,
y volviómelas a arrojar.

En el jardín del Amor
la niña hermosa estaba,
las naranjicas tomaba
de su mano y con la flor;

y por hacerme favor
me las comenzó a tirar,
arrojómelas y arrojéselas,
y volviómelas a arrojar.

Dos naranjas me tiró
y en el aire las cogí,
luego yo se las volví
y ella me las recogió;

a tirar me las volvió
con el gusto de acertar,
arrojómelas y arrojéselas,
y volviómelas a arrojar.

Duró gran rato esta guerra
de naranjas, con donaire,
porque andaban por el aire
sin que cayesen en tierra;

al fin dijo "¡cierra, cierra,
que no es tiempo de burlar!",
arrojómelas y arrojéselas,
y volviómelas a arrojar.

TARANTELLA SICILIANA

Este pecho está hecho de címbalos de amor,
que palpa los sentidos móviles y cuidadosos.

Afinados los cantos, suspiros y dolores,
la rosa es mi corazón, herido de muerte.

El hierro son las flechas, clavadas en mis ardores,
el martes es día de pensamiento y de destino.

Qué maestra es mi señora, que está todo el tiempo
cantando feliz, cantando mi muerte.

Llévame al mar
si quieres que me cure
Al mar, en camino,
que así me ama mi señora.

VUESTROS OJOS TIENEN D'AMOR

Vuestros ojos tienen d'Amor no sé qué,
que me hielan, me roban, me hieren,
me matan, a fe.

¿Por qué me miráis
con tanta aflicción,
y al mi corazón,
me aprisionáis?
Que si vos me miráis
yo os acusaré.

UNA BATALLA DE AMOR

Una batalla de Amor
entre un galán y una dama,
con sus armas en la cama,
cantar quiero con primor.

El que no fuere amador
no me escuche aunque yo cante,
que destemplantará el discante,
la prima, bajo y tenor.

Mas quien de amores se precia
gustará de este placer,
mucho más que no de ver
el tesoro de Venecia.

Ora, ¡sus!, pues, comencemos,
y diremos, y diremos
de estos valientes guerreros
cómo salieron en cueros.

Bien armados, bien armados,
sin padrinos ni criados,
atabales ni trompetas,
porque en batallas secretas
se ven los enamorados.

En batalla, en batalla,
ella con broquel se halla
y él con un puñal sin punta,
que entiende que a él se apunta
pasarla por una banda.
¡A la zarabanda,
que el Amor me lo manda!

Ella fiada en su broquel
ningún miedo tiene de él,
porque sabe que con él
tiene una treta segura.

¡Para su ventura,
zarabanda y dura!

El puñal de aquel encuentro
se lo metió hasta el centro
y ella, que lo sintió dentro
con herida tan sūave,
dice “¡Ay, cómo me sabe
un poquito antes que acabe!”

Y mirando su herida,
la mano al puñal asida
dice “¡Ay de mí, dolorida!,
¿cómo entraste aquí y por dónde?”
¿Ay, adónde, adónde?
Por en casa del conde.

Y enlazándose los brazos
se dieron cien mil abrazos,
haciendo las piernas lazos
hasta que llegue la hora.
¡A la matadora,
a la perra mora!

Ella, que se ve morir,
le comenzó a decir:
“Ya viene, ¿quieres venir?
Ven, mi vida, que te espero.”
¡Madre, que me muero,
llámenme al barbero!
¡Que me muero, madre,
llamen la comadre!

Él dice: “Espera, mi bien,
que quiero morir también,
ten ya compasión de quien
a la muerte se condena.”
¡María tan buena,
María de la puebla!

La dama le iba aguardando
y el galán apriesa dando,
y muriendo y suspirando
han cumplido su deseo.
¡Qué me bamboleo,
madre, que me muero!

Al fin se vieron a un punto,
ella muerta y él difunto,
y echaron el resto juntos
por no perder coyuntura.
Para su ventura,
zarabanda y dura.

En esta guerra de Amor
el que muere es vencedor,
que revive el amador
por morir a cada hora
con la matadora,
con la perra mora.

SÉ QUE ME MUERO DE AMOR

Sé que me muero de amor
y solicito el dolor.
Aún muriendo de querer
De tan buen ayre adolezco,

Que es más de lo que padezco
Lo que quiero padecer.
Y no pudiendo exceder
A mi deseo el rigor.

SANS FRAYEUR DANS CE BOIS

*Sans frayeur dans ce bois, seule je suis venue
J'y vois Tircis sans être émue.
Ah! N'ai-je rien à ménager?
Qu'un jeune coeur insensible est à plaindre!
Je ne cherche point le danger,
mais du moins, je voudrais le craindre.*

SIN MIEDO EN ESTE BOSQUE

Sin miedo, a este bosque vine sola.
Veo a Tircis allí, sin inmutarme.
¡Ah! ¿No tengo nada de qué ocuparme?
¡Qué lamentable es tener un corazón joven e insensible!
No busco peligro,
pero al menos quisiera temerlo.

SI C'EST UN BIEN QUE L'ESPÉRANCE

*Si c'est un bien que l'espérance
elle devrait adoucir ma souffrance
et cependant, j'espère
et je n'en suis pas mieux.
Non, ce n'est du plaisir
qu'une vaine apparence ?
Hélas ! Que l'on demande
à ces coeurs amoureux
qui pour tout espérer
n'en sont pas plus heureux.*

SI LA ESPERANZA ES ALGO BUENO

Si la esperanza es algo bueno
debería aliviar mi sufrimiento
y, sin embargo, estoy esperando,
y no soy mejor por eso.
¿No es el placer
sólo una apariencia vana?
¡Ay! lo que pedimos
a estos corazones amorosos,
quienes por esperar todo el tiempo
ya no son felices.

ESTA NOCHE SOÑÉ UN SUEÑO

Esta noche soñé un sueño
que al Amor me parecía
y abrazaba con mis brazos
la cosa que más quería.

a quejándole mi mal,
después por más alegría
que abrazaba con mis brazos
la cosa que más quería.

Cosa seca y desgraciada
es soñar que en los amores
alcanzáis dos mil favores
pues al fin es todo o nada

Si este sueño es vanidad
podr tenéis, mi señora,
en hacer que sea verdad
y seréis remediadora.

Soñé esta noche pasada
lo que soñar no solía
que abrazaba con mis brazos
la cosa que más quería

De esta suerte cada hora
podré cantar, reina mía
que abrazaba con mis brazos
la cosa que más quería.

Soñé que junto a una fuente
bajo de un fresco rosal
vi mi señora placiente
torcer, lavar su brial.

Fitxa artística i biografies

RAQUEL ANDUEZA, soprano

LA GALANÍA

Pablo Prieto, *violí*

Manuel Vilas, *arpa*

Jesús Fernández Baena, *tiorba*

Daniel Garay, *percussió*

RAQUEL ANDUEZA

Actua com a solista als principals festivals i auditoris de tot el món, i l'any 2012 debuta al Carnegie Hall de Nova York i als BBC Proms de Londres. Així mateix, és convidada per impartir conferències i cursos de cant a les universitats més prestigioses (Yale University, Universitat Complutense de Madrid, Universitat Nacional de Bogotà), així com en diversos conservatoris superiors i festivals de música.

L'any 2011 funda, juntament amb Jesús Fernández, el grup Raquel Andueza & La Galanía, obtenint aquell mateix any el Premi FestClásica, i posteriorment, els anys 2014 i 2019, el guardó al Millor Grup de Música Barroca, atorgat per l'Associació de Grups Espanyols de Música Antiga. L'any 2020 van ser guardonats amb el Premi MIN al Millor Disc de Música Clàssica pel seu àlbum «El baile perdido». Ha realitzat enregistraments per als segells discogràfics més importants del món, com Warner Classics, Virgin Classics, Glossa, entre d'altres. El 2011 crea el seu propi segell discogràfic, Anima e Corpo, les gravacions del qual han rebut les millors crítiques i premis per part de la premsa especialitzada.

Ha presidit l'Associació de Grups Espanyols de Música Antiga (GEMA), va ser vicepresidenta de REMA, la Xarxa Europea de Música Antiga i, des del 2020, dirigeix la Setmana de Música Antiga d'Estella.

Al març del 2021 crea el Centre Integral de la Veu i la Respiració (CIVyR), destinat no només a oferir classes de cant, sinó també a millorar la condició vocal i respiratòria. Realitza tallers i sessions privades amb persones que pateixen seqüeles respiratòries després d'haver passat la COVID-19, així com amb actors, professors, cantants, empresaris, polítics i altres persones que desitgen millorar la seva qualitat respiratòria i l'ús de la veu.

LA GALANÍA

La Galanía és una de les formacions especialitzades més importants del panorama musical espanyol actual. Fundada l'any 2011 per Raquel Andueza i Jesús Fernández Baena, la seva finalitat és interpretar música barroca, principalment del segle XVII, basant-se en uns cuidats principis historicistes i apostant per col·laborar amb els millors músics, tant espanyols com internacionals, tots ells especialitzats en aquest repertori. Els seus membres formen part d'orquestrs i grups de gran prestigi a nivell mundial, com Hespèrion XXI, Al Ayre Español, Orquestra Barroca de Sevilla, Private Musicke, Orchestra of the Age of the Enlightenment, L'Arpeggiata, entre d'altres. El nucli central del grup el constitueix la soprano Raquel Andueza, que és convidada regularment als auditoris i festivals més importants del món.

La Galanía va debutar amb gran èxit a la Catedral de Pamplona amb el Stabat Mater de Pergolesi, i ràpidament començà a ser present als auditoris i festivals més prestigiosos del món: París, Madrid, Barcelona, Brussel·les, Frankfurt, Utrecht, Praga, Bucarest, Viena, Ciutat de Mèxic, Nàpols, Granada, Minneapolis, Roma, Ciutat de Panamà, Vancouver, Berna, Chicago, Londres, Hong Kong, Moscou, Tòquio, Nova York, Bogotà, Nagoya, entre d'altres.

L'any 2011 va veure la llum el seu primer projecte discogràfic, «Yo soy la locura», per al seu propi segell Anima e Corpo, un àlbum que des de la seva sortida al mercat va ser un èxit de crítica i vendes, i que va rebre de manera unànime el Premi FestClàssica, atorgat per l'Associació Espanyola de Festivals de Música Clàssica. Els seus treballs discogràfics posteriors, «Alma Mía», «Pegaso», «Yo soy la locura 2» i «Miracolo d'Amore», han rebut igualment les millors crítiques i diversos premis de la premsa especialitzada. A la tardor de 2019 van publicar el seu darrer treball discogràfic, «El Baile Perdido».

Tast gastronòmic

Casa Cacao Girona - casacacaogirona.com

Col·lectiu Eixarcolant - eixarcolant.cat

Casa Dalmases - casadalmases.org

Amb el suport de:

Generalitat de Catalunya
Departament
de Cultura

Diputació
Barcelona

Diputació de Lleida
La força dels municipis

GOBIERNO
DE ESPAÑA

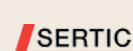
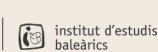
MINISTERIO
DE CULTURA

Amb la col·laboració especial de:

Sabadell
Fundació

Amb la col·laboració de:

Amb l'ajuda de:

Gestoria Mas Solsona SL · Instal·lacions AGE · Oli Migjorn · Alapont SA · Knauf · Solsona Experience · Oliva Torras · La Mare Cultural · Tèxtil Olius · Òptica Jané · Vidres Solsona · Fustes Jané · La Farga del Solsonès · Farmàcia Òptica Casas · Farmàcia M. Teresa Comas Riu · Òmnium Segarra · Koobin · Constructora de Solsona · Epar Sala · Fusteria Espiral · Gestoria Bials Forumgestió Assessors · Ganivets Pallarès · Carnisseria Solvi · La Salivera · Càmping La Ribera · Allotjaments El Miracle · Hotel El Monegal · Hotel Sant Roc · La Garriga de Castelladral · Urbi Apartments · MMPlats · Casa d'Espiritualitat del Miracle · El Firabar Acústic Barna · Associació d'Amics de Vergós Guerreat · Associació cultural Riubrogent · Associació Amics de Coaner Distribucions Feu · Cuadrench arquitectura

Productors:

Jordi Roca · Casa Dalmases · Cafès Gener · November Tea · Forn Coma · Celler Abadal · Torre Lluvià (DO Pla de Bages i AMPANS) · Col·lectiu Eixarcolant · Mel Solsonina · Casa Cacao · Parc de les Olors de Claret · Carquinyolis del Miracle Formateria Cal Pujolet · Mel de Su · El Rosal · Pàmies Vitae · Aromes de Montserrat · Trufats · Pla d'Abella · Celler Comalats Granja Godall · Casa Guspí · L'Aubagueta · Oli Migjorn · Sal de Cardona · Ous de Simats · Pastoret · La Garbiana · Xocolates Aynousé · Selecte Wine Store · Pastisseria El Príncep · Cellers Domenys · Vins Piteus · Comunitat marroquina de Guissona · L'Olivera · Pastisseria Cal Santa · Fidel Serra · Torrons Vicens · El Celler de Mura · La Cabana d'en Geli · Inés Rosales · Celler Collbaix-El Moli · Forn Pastisseria Camps · Restaurant Crisami · Celler Grau i Grau · Fruits secs Borges · Fruits secs Rius

Mitjans col·laboradors:

Espurnes Barroques és membre de:

